THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
THE HEBREW JOURNAL
PUBLISHED BY
JOURNAL PRESS, LIMITED
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
542 DUNDAS ST. WEST. Telephone Trinity 6830-6831
M. Clavir, Pres. and Gen. Mgr.
Subscription Rates: $6 PER YEAR $3.50 SIX MONTHS
Single Copy—3 cents
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O., Toronto, January 22nd, 1913

טראַצקי'ס געפלאַנטע רייזע קיין נאַרוועגיע

לעאָן טראָצקי האָט שוין באַוויזען עטליכע מאָל, אַז ער איז נאָך דער־זייל נים אַרונטער פון דער פּאָליטישער אַרענאַ. טראָצדעם וואָס ער וואוינט ווי אַ פאַרשיקטער אויף אַ שטילן רוהיגען אינזעל. עס גייט ניט אַוועק אַ וואָך אָדער אַ חודש, אַז טראָצקי זאָל ניט האָבען זיין טייל "פּובליסיטי" אין דער וועלט־פּרעסע. און לעצטע וואָך האָט ער עס זיכער געהאַט איבערגענוג.

איז צוערשט געקומען די נייעס, אַז לעאָן טראָצקי האָט באַקומען די דעבלויבניש פון דער נאָרוועגישער רעגיערונג צו קומען אַהין און האַלטען לעקציעס. און דערביי איז אויך געמאָלדען געוואָרען, אַז די דערלויבניש איז נאָר פאַר אַ קורצער צייט, און דאָס אויך נאָר אויף צו האַלטען עטליכע לעקציעס פאַר די נאָרוועגישע סטודענטען.

איז נאָך די טינט ניט פאַרטריקענט געוועזען פון די דאָזיגע צייטונגס־ידיעות, און גלייך איז געקומען אַ קייבעלגראַם פון בערלין, אַז די דייטשע רעגיערונג וויל זיך ניט איינדייסען מיט ראָטען־רוסלאַנד, און זי האָט זיך דאָריבער אַנטזאָגט צו געבען אים אַ וויזע. אַז ער זאָל קענען דורכפאָרען דייטשלאַנד אויף זיין וועג קיין נאָרוועגיע. איז די ידיעה שפּעטער באַשטעט געוואָרען. זיין וועג קיין נאָרוועגיע, דורכפאָרען דייטשלאַנד אויף זיין וועג קיין נאָרוועגיע. איז די ידיעה שפּעטער באַשטעט מיטגעטייל געוואָרען דורך דעם, וואָס מען האָט געמאָלדען, אַז באַין ברירה וועט טראָצקי מוזען פאָרען מיט אַ שיף קיין נאָרוועגיע. אָבער ווען דער טינט פון דער דאָזיגער צייטונגס־נייעס איז אויך נאָך ניט געוועזען טרוקען, איז שוין געקומען אַ צווייטער קייבעלגראַם, אַז די מאַטראָזען פון דער שיף אויף וועלכער טראָצקי האָט געזאָלט פאָרען האָבען דערקלערט אַ סטרייק.

און אַזוי איז געקומען ידיעה נאָך ידיעה, ביז וואָנען די לעצטע נייעס איז גאָר, אַז זיי די דייטשע צייטונגען באַריכטען, איז גאָר דער אמת'ער צוועק פון טראָצקי'ס געפלאַנטער רייזע קיין נאָרוועגיע, ניט קיין לעקציעס, נאָר גאָר צו טרעפען זיך מיט רוסישע פאַרטרעטער, און פאַרהאַנדלען וועגען זיין צוריקקער אין דער סאָוויעטען־רעפּובליק. די דייטשע צייטונגען ביבען אָפּולו אַן דעם נאָמען פונ'ם רוסישען פאַרטרעטער, וועלכער איז שוין אין אַסלאָ, נאָרוועגיען, אָפּוואַרטענדיג טראָצקי'ן. און דאָס איז ניט קיין אַנ־דערער ווי דער אידישער קאָמוניסט מיכאיל באַראָדין, וועלכער האָט זיך קונה שם געוועזען מיט אָרגאַניזירען די רעוואָלוציע אין כינע.

פרעגט זיך אַ פראַגע — אויב דייטשלאַנד האָט זיך ניט געוואָלט איינרייסען מיט רוסלאַנד, וואָרום טוט עס נאָרוועגיע, וועלכע איז אויך פריינדליך מיט סאָוועטס־רעגיערונג, און דאָך דערלויבט זי זיין ביטער־סטען געגנער אריינצוקומען צו זיך אין לאַנד אויף גאַנצע אַכט טעג צייט.

און צוריק שטעלענדיג — וואָס איז עפּעס אין גאַנצען מיט אמאָל לעקציעס אין נאָרוועגיע?

פּיעלייכט איז די דייטשע פרעסע ניט אין גאַנצען אומגערעכט מיט איר ידיעה, אַז עס האַלט ביי אַ שלום צווישען רוסלאַנד'ס צוויי סטאַרק־סטע מענשען — סטאַלין און טראָצקי.

פרעמיער בענעט'ס שטעלונג צו „מוירדזשערס"

אין פאַרלויף פון דעם פעדעראַלען קאַמפּיין האָט דער איצטיגער פּרעמיער ר. ב. בענעט, געהאַלטען אַ רעדע אין וויניפּעג. אין וועלכער ער האָט דערקלערט אַז אויב ער זאָל דערוועלט ווערען וועט ער מער ניט דולדן קיין "מוירדזשערס". זיין שלאָג־וואָרט איז דאָן געווען: "קאָמפּעטיטיוו עוועזער, אַמאָלגעמיישאָן נעוועזער", וואָס דאָס מיינט אין אַנדערע ווערטער, קאָמפּעטיציע אָדער קאָנקורענץ איז מהיכא־תיתא. אָבער פאַראייניגונגען פון גרויסע פירמעס וועט ער ניט דערלויבען.

לאָמיר אָדרבא באַטראַכטען וואָרום איז קאָמפּעטיציע וועלקאָמען און "מוירדזשערס" אָדער פאַראייניגונג זענען ניט וועלקאָמען? ווען קאָמפּעטיציע עקזיסטירט אויפ'ן מאַרק פון אַ געוויסען אַרטיקעל אָדער פּראָדוקט גע־נעמען דורך דעם דאָס פאָלק, די ברייטע מאַסען, וואָרום דאָס וואָ: עס איז פאַראַן קאָנקורענץ, זענען במילא די פּרייזען ניט קיין הויכע און די אַרימע מענשען קאָנען זיך דאָן פאָרגינען צו קויפען זאַכען וועלכע זיי וואָלטען אונ־טער אַנדערע אומשטענדען ניט געקאָנט צוטרעטען צו זיי. אַזוי שנעל אָבער ווי עס קומט צו אַ "מוירדזשער" — אַ פאַראייניגונג אָדער איינשליסונגען פון עטליכע גרויסע פירמעס אין איין ריזיג־גרויסער, דאָן פאַרשווינדט שוין די מעגליכקייט פון קאָנקורענץ און עס שאַפט זיך אַ "טראַסט", וועלכער קאָנ־טראָלירט אַליין דעם דאָזיגען אַרטיקעל אָדער ער איז דער אַליין־הערשער אויפ'ן מאַרק.

"מוירדזשער" מיינט, אַלזאָ, "טראַסט". און "טראַסט" איז שטענדיג געגען די אינטערעסען פון די ברייטע מאַסען.

פּרעמיער בענעט האָט, אין פאַרלויף פון קאַמפּיין זיך פאַרפליכטעט אַז "קאָמפּעטיטיוו עוועזער און אַמאָלגעמיישאָן נעוועזער". איצט איז אים גע־געבען געוואָרען אַ גוטע געלעגענהייט צו באַוויזען אויף וויפיעל ער איז אויסגעהאַלטען מיט זיינער אַ הבטחה, וועלכע איז. אייגענטליך געגען די אינטערעסען פון גרויס־קאַפּיטאַל און איז זייער צום גונסטען דעם ברייטען פאָלק.

ביים סוף פון לעצטער וואָך איז באַקאַנט געמאַכט געוואָרען, אַז עס ווערט איצט געפלאַנט צו פאַראייניגען די טעלעגראַף־סיסטעמען פון די צוויי גרעסטע אייזענבאַן־קאָמפּאַניעס אין לאַנד — סי. ען. און סי. פּי. לויס'ן פּלאַן, וועט געשאַפען ווערען אַ קאָרפּאָריישאָן פון 50 מיליאָן דאָלאַר, און אַנשטאָט צוויי באַזונדערע טעלעגראַף סיסטעמען ווי קאַנאַדע האָט ביז איצט געהאַט וועט ווערען איינע.

געוויינליך ווערט דערביי אָנגעגעבען די גוטע זייט פון דער געפלאַנ־טער פאַראייניגונג. אָבער עס ווערט ניט דערמאָנט, אויב דאָס וועט האָבען אַ געוויסע ווירקונג אויף דעם פּרייז פון טעלעגראַמעס פאַר דעם ברייטען עולם. יעדענפאַלס בלייבט איצט איבער צו זעהן וואָס פאַר אַ שטעלונג פּרעמיער בענעט וועט נעמען צו דעם דאָזיגען געפלאַנטען "מוירדזשער" און צו אַ סך אַנדערע פון דעם סאָרט.

וועט ער געדענקען זיין "פּלעדזש" פון וויניפּעג אין פאַרלויף פון דעם פעדעראַלען קאַמפּיין, אָדער האָט ער עס פאַרגעסען אַזוי שנעל ווי ער האָט איבערגענומען דעם פּרעמיער אַמט אין אָטאַווע.

פאַרוואָס האָט נעגליכט אַז וואָלטהעטינקייט איז שעדליך

ווען ער האָט אָבער געזעהן אַ בילד פון צוויי אַרימע קינדערלאַך אין אַ צייטונג, האָט ער זיין מיינונג געביטען.

הענרי פאָרד איז פון שטענדיג אָן געווען אַ געגנער פון צדקה. ער האָט נע־האַלטען, אַז וואָהלטהעטיגקייט שעדיגט דעם מענשען, און אַז די געזעלשאַפט באַ־געהט אַן עולה וואָס זי העלפט אַרויס מיט צדקה נויטליידענדע מענשען. מיט עטליכע יאָהרען צוריק איז פאָרד אפילו עפענטליך אַרויסגעטראָטען מיט אַ שאַר־פער אַטאַקע געגען אַלע צדקה אינסטיטו־ציעס און ענדאָומענט־פאָנדס, כאָטש ער איז געטריבען געוואָרען פון צייט צו צייט אפילו ניט ווילענדיג, בייצושטייערען גרויסע סומעס געלט פאַר געוויסע אינסטי־טוציעס. פּריוואַטע מענשען האָט אָבער פאָרד קיינמאָל ניט געהאָלפען. עס איז גע־ווען ביי איהם אַ כלל אַזאַ.

אָבער ניט לאַנג צוריק, האָט פאָרד געמוזט ברעכען זיין באַשלוס צוליעב אַ מוטער פון 4 קינדער אין דעטראָיט.

און אָט ווי אַזוי עס האָט פּאַסירט.

אַ לאַנגע צייט האָט אַן אַרימע פרוי מיט'ן נאָמען דזשעאַלדין האַנינאַן גע־קעמפט געגען הונגער און אַרימקייט.

איהרע קינדער זיינען געוואָרען קראַנק אין הויז איז ניט געווען קיין שטיקעל ברויט, אָבער זי האָט ניט פאַרלאָרען איר מוטה איהר מוטער האָט פאַרדיענט 10 דאָלאַר אַ וואָך און די גאַנצע פאַמיליע האָט געמוזט לעבען דאַרויף. אָבער דער מקור חיינה איז פאַר איהר פאַרשטאָפּט געוואָרען.

זי האָט געהאַט אין גאַנצען 4 דאָלאַר מיט זיך. זי האָט מורא געהאַט, אַז איהר רע קינדער וועלען אומקומען פון הונגער, איז זי אַוועק צו אַ וועהלטעטיגער גע־זעלשאַפט און האָט זיך איינגעבעטען אַז מען זאָל צוויי פון איהרע קינדער איבער־נעהמען אונטער זייער אויפזיכט.

געבליבען זיינען מיט איהר בלויז 2 קינדער. אָבער אויך מיט זיי האָט זי זיך שפּעטער געמוזט צו שיידען. זי האָט אָבער ניט געהאַט וואוהין זיי אַהינצוטאָן, האָט זי זיך געווענדעט צו אַ דעטעקטיוו צייי־טונג מיט אַ בריעף, און וועלכען זי האָט געשריבען ווי פאָלגט:

"איך האָב געקעמפט שווער און האָב ניט געבעטען קיין חילף, אָבער איצט בין איך צוגעקומען צו אַ פּונקט וואו איך פיהל, אַז עס איז שוין אונמעגליך ווייטער אַזוי אָנצוגעהן. איך האָב חתונה געהאַט צו 14 יאָהר. לעצטען יאָהר איז דער פאָטער פון מיינע קינדער פאַרשוואונדען און איך האָב מעהר ניט געהערט פון איהם. פאַר מאָנאַטען לאַנג האָבען מיין מוטער און איך געאַרבייט אונערמידליך כדי ניט צו זיין געצוואונגען אָנצוקומען צו עמיצען. איך וויל אַז מיינע קינדער זאָלען ניט געהן פאַרלאָרען, און איך שטאַרב ממש פאַר וועהטאָג צו שיידען זיך מיט זיי, אָבער עס שיינט, אַז דאָס איז די איינציגע זאַך צו טאָן."

ווען פאָרד איז געזעסען פאַרטיעפט אין אַ ביזנעס געשפּרעך מיט זיינע הויפּט מענעדזשערס, האָט ער דערוויל געוואָר־פען אַ בליק אין אַ צייטונג און דערזעהן אַ בילד פון צוויי אַרימע אויסגעצעהרטע קינדערליך. עס האָט איהם פאַרכאַפּט דאָס האַרץ און ער האָט שוין מיט מעהר אויפמערקזאַמקייט איבערגעלייענט דאָס קורצע בריוולעך פון דער מוטער, מיט וועלכע בעט הילף פאַר איהרע קינדער, מיט וועל־כע זי וויל זיך שיידען.

עס האָט ניט גענומען קיין סך און דער מולטי־מיליאָנער האָט אַרויסגעגעבען אַ באַפעהל, אַז די מוטער זאָל ניט זיין געצוואונגען זיך צו שיידען מיט איהרע קינדער.

אַ ספּעציעלער מענש איז אַוועקגע־שיקט געוואָרען אין אָפּיס פון דער צייי־טונג און די מוטער איז באַלד גערעטעט געוואָרען.

ווען זי איז געקומען האָט איהר דער שליח דערלאַנגט אַ גרויסע סומע געלט, מיט וועלכער זי זאָל קענען ערנעהרען איהרע קינדער און זיי געבען אַן אנשטענ־דיגע פּרעכטיגע הויז.

דער מולטי מיליאָנער האָט זיין כלל געבראַכען.

מערקווירדיג איז, אַז פאָרד האָט פון צדקה ניט נאָר זיך אויסגעלאַכט, נאָר זי פאַרדאַמט מיט די שטאַרקסטע ווערטער. ער פלעגט זאָגען, אַז דאָס וואָרט צדקה דאַרף אינגאַנצען אויסגעמעקט ווערען פון ווערטער בוך. לויט זיין מיינונג ענטוויי־קעלט זי שנאָדערס און שלעפּערס. פאַנ־דען וואָס די געזעלשאַפט שאַפט זיינען אומנוטיג און טאַקי שעדליך. אַ וויץ אָדער אַ לירעדל ברענגט מעהר נוצען ווי משאַ־ריטי. אויב אַ מענש בעט הילף און מען גיט איהם, טהוט מען איהם שלעכטס, אָבער ווען זיין האַרץ איז באַריהרט גע־וואָרען פון אַן איינציגען פאַל, האָט די "פילאַנטראָפּיע" זיינע גאָרניט די ווערטה געהאַט. ער האָט זיך געבויגען צו זיינע רחמנות געפיהלען וואָס האָבען איהם דיקטירט צו העלפען, און ניט צום גע־דאַנק וואָס האָט פאַרשטאַנען אַנדערש.

סרחביה פייערט איך 20 יערינען יובילעאום

(זכרונות פון איינעם פון די ערשטע קאָלאָניסטען)

פון יוסף ראַבינאָוויץ

כ"ב טבת איז געוואָרען 20 יאָהר זייט דער גרינדונג פון סרחביה, די ערש־טע אידישע קבוצה אין עמק יזרעאל.

דר. א. רופין דערצעהלט איבער דער קניה פון סרחביה:

"דער קיימאַקאַם (דיסטריקט בעאַמ־טער) פון נצרת, אַ פאַרברענטער געגנער פון ציוניזם, האָט ערקלעהרט, אַז ער וועט קעמפען געגען דער דאָזיגער קניה מיט אַלע כחות. ער האָט ניט געפאָלגט די באַ־פעהלען פון מוסאַריף (קריין גאָווערנאָר) פון עכו, און מיר האָבען ניט געהאַט קיין אַנדער ברירה, ווי זיך צו ווענדען צום וואַלי פון ביירוט. אין פעברואַר 1910 אין אַ שרעקליכען שטורם, זיינען כאַ־קיקאָן איך צוויי טעג נאַכאַנאַנד געריטען פון חיפה קיין ביירוט. טראָץ אַלע הבטחות האָבען מיר געמוזט אַוועק פון דאָרט מיט נאָר ניט. שרעש נאָך די באַמיהונגען פון כאַנקין דורך גוטע פריינד אין קאָנסטאַ־טינאָפּאָל, האָבען מיר באַקומען פון דער טערקישער רעגיערונג די ערלויבניש אויף דער קניה.

אָט אַזוי האָבען מיר דורכגעפיהרט דעם ערשטען איינקויף אין עמק"

תחילת איז אַרויף אויפ'ן באָדען אַ קבוצה פון 20 חברים, אַלטע געניטע אַר־בייטער. אָבער שפּעטער אַביסאָל זיינען אָנגעקומען די חברים פון אָפּענהייַמערס קאָאָפּעראַטיווער קבוצה, ווי אויך אַנראַ־נאַם ש. דיק מיט זיינע תלמידים פון דער בעקאַנטער איק"א שולע אין סלאַבאָדקע. לעסנא וואָס האָבען זיך לאַנדווירטשאַפט־ליך אויסגעבילדעט אין דייטשלאַנד. עס זיינען צוגעקומען חברים פון גליל און די קבוצה האָט איצט שוין געצעהלט 30 חברים. אַנראַנאַם דיק איז געשיקט גע־וואָרען צו גרינדען אַ קאָאָפּעראַטיווע ווירטשאַפט לויט אָפּענהייַמער'ס שיטה און פּלאַן, וואָס איז באַשטעטיגט געוואָ־רען פון דעם זעקסטען קאָנגרעס. לויט אָפּענהייַמערס שיטה דאַרף די פּרוכט פון דעם פּויערס אַרבייט געהערען איהם גופא אָבער גלייכצייטיג וועט ער פּראָפיטירען פון די גרויסע מעלות פון דער קאָאָפּעראַ־טיווער לאַנדווירטשאַפטליכער אַרבייט. מיט זיין שאַפונג האָט ער געוואָלט פאַר־אייניגען צוויי יסודות פון אינדיווידועלער און קאָאָפּעראַטיווער קאָלאָניזאַציע. דער־פאַר האָט מען בעשטימט אַז ניט יעדער חבר פון דער קבוצה באַקומט דעם זעלי־בען אַרבייטס־לוין, ווי אין אַנדערע קבוצות, נאָר ער פאַרדיענט זיין לוין לויט דער חשיבות און קוואַליטעט פון זיין אַר־בייט.

דער באָדען פון מרחיב פלעגט דענסט־מאָל געבען שלעכטע גערעטעניש; די פריהערדיגע אַראַבישע פעכטער האָבען דעם באָדען שטאַרק אויסגעניצט, ווייל ווי האָבען אָהן אויפהער פאַרוויט בלויז ווייץ און גערשטען. מען האָט דעם באָדען גע־מוזט באַמיסטיגען און גרינדליך אויפאַקע־רען, געווען אויך אַזעלכע שטחים, וואָס זיינען יאָהרען לאַנג איבערהויפּט ניט בע־אַרבייט געוואָרען, און מען האָט זיי גע־מוזט אָפּרייניגען פון די ווילדע, טעפּ־וואָרצעלדיגע גראָזען און דערנער. מען האָט אָפּגעגראָבען אַ גאַנצען באַרג פון אַלטען מיסט, די טראַדיציאָנעלע "מזבלה" לאָזט און זיינען אַנטלאָפען מיט די בהמות אין אַנדערע מקומות. די בעאַמטע האָבען געפּרובירט אַרעסטירען איין חבר נאָכ'ן אַנדערען, אָבער עס האָט וועניג געהאָלפען. האָבען זיי געמאַכט אַ פּשרה: טאָקע ווייטער גענומען אַלץ וואָס איז זיי געקומען אין האַנט אַריין, אָבער מיט אַ "מאָס". אַזוי איז מרחביה אַריין אין עול פון דער מלחמה. אַ טייל פון די חברים האָט געמוזט אַרבייטען פאַר דער רעגיע־רונג און מיליטער, און אַ טייל האָבען משגיח געווען אויף דער ווירטשאַפט. מען האָט געמוזט געבען מענשען און אַרבייטס בהמות און וועגענער פאַר'ן בוי פון שאַ־סיי עפּולהנצרת, פאַר פיהרען וואַסען, קראַנקע און פאַרוואונדעטע קיין נצרת — אַלץ אומזיסט. אַזוי האָט מען געליטען טאָג איין טאָגאויס גאַנצע יאָהרען.

דערווייל האָבען זיך ווידער אָנגעהויבען אַ ביסל אַרבעטן פון די שכנים.

תרע"ז (1917) איז אויפ'ן פעלד דערהרג'עט געוואָרען איינער פון די ערש־טע חלוצים אין מרחביה, יוחנן רעזניק.

אויך תרע"ח איז ניט אַריבער אָהן קרבנות.

נאָך פולע צוזאַמענשטויסען אין שניט־צייט, האָבען די רויבער פון דאָרף שונם געגלויערט אין אַ לבנה־נאַכט אויף די אַ־דישע שומרים און זיי באַשעסען. איינער, משה סעגאַלאָוויץ, איז געפאַלען, און דער צווייטער, ישראל הייידער (היינט לאַנד־ווירט אין כפר יחזקאל) איז שווער פאַר־וואונדעט געוואָרען.

אַ חוץ די פאַלאַנען פון אויסען האָבען די ערשטע קאָלאָניסטען געהאַט אויסצו־שטעהן פון קלימאַט און דער אומגעזונטער סביבה.

עס זענען פאָרגעקומען אַ סך בויך־קראַנקהייטען, דער הויפּט טיפוס, ווייל עס האָט געפעהלט ריין וואַסער צום טרינ־קען. דער איינציגער ברונעס איז געווען אויפ'ן נידריגסטען אָרט פון דער קאָלאָ־ניע, און דאָס וואַסער האָט זיך אָנגעזאַ־מעלט אין ווינטער, פּליסענדיג פריהער דורך די ארומיגע אַראַבישע דערפער.

אַרום ברונעס האָבען זיך געבילדעט זומפּען, נעסטען פון מאַלאַריע, וועלכע האָט זיך נאָך שטאַרקער פאַרשפּרייט אין די קריעגס־יאָהרען דורך די קראַנקע טער־קישע סאָלדאַטען, וואָס זיינען געשטאַנען אין דער סביבה.

אויך קרבנות האָט מרחביה גע־בראַכט.

פון די דאָזיגע קראַנקהייטען זענען געשטאָרבען

ר"ל מאַ כהן, אַ 17־יאָהריגער חלוץ, אַן איינעקיל פון בירגערמייסטער אין סטאַניסלאַוו; ר' נח זאַבאַרסקי, אַ איד פול אידעאַליזם, וואָס שלום איש האָט איהם באַשריבען אין זיין סקיצע "טאָלאַנט פאַר אַרץ ישראל", ר' יהודה לייב גוטמאַן פון גאַלאַזוי (ענגלאַנד), וואָס איז געקומען זיך בעזעצען אין אָפּענהייַמערס קאָאָפּעראַטי־ווער קבוצה און געוואוינט מיט ווייב און קינד אין אַ חורבה ביים ברונעס. ביידע זיינען זיי נסתר געוואָרען טרוימענדיג, וועגען אויפבוי פון דער געליעבטער קאָ־לאָניע.

די שווערסטע יאָהרען פאַר מרחביה זיינען געווען 1918 און 1919.

מרחביה איז דאַן געוואָרען איין גרויס שפּיטאַל. דענסטמאָל זיינען גע־שטאַרבען: יהושע באַלינקאָ און דער ליעבלינג פון דער קבוצה, שמואל האַמער־שטיין.

נאָך דער מלחמה האָבען די קאָלאָני־זאַציע אינסטיטוציעס אריינגעבראַכט פרישע כחות אין מרחביה. מען האָט אויסגעטריקענט די זומפּען, מען האָט געפלאַנצט נייע וועלדלאַך פון אייקאַליפּטוס־בוימער. אויך האָט דער קרן קימת דערוואָרבען נייע באָדען שטחים ביי מרחביה און אַ חוץ דער קבוצה (שוין ניט נוסח אפענהיימער) אַלץ געגרינדעט געוואָרען אַ מושב פון עטליכע צעהנדליגער משפחות. דער קרן קימת האָט געגראַבען אַן ארטעזיאַנישען ברונעס, וואָס ניט פריש וואַסער.

אין מרחביה געפינען זיך אויפ'ן קרן קימת באָדען: אַ מושב עובדים מיט 234 נפשות אויף אַ שטח פון 7384 דונאַם, און דער קבוץ פון "השומר הצעיר" מיט 57 נפשות אויף אַ שטח פון 2625 דונאַם. אַ חוץ דעם האָט זיך דער קרן קימת דער־וואַרבען אין דאָרף שונם 8355 דונאַם, וואָס ווערען פאַרפאַכט די ישובים פון מרחביה און שטאַרקען זיי.

דעם לעזערס ווינקעל

ווערטער הער רעדאַקטאָר!

ערלויבט מיר דורך אייער צייטונג צו ענטפערען מר. ס. פּושקאָוו אויף דער שאַרפער קריטיק אויף דעם סדר הלימוד פון דער בראַנזוויק תלמוד תורה.

אין אייער אויסגאַבע פון יאַנואַר דעם 8־טען שרייבט מר. פּושקאָוו אַז מיט דעם וואָס אין דער תלמוד תורה בענוצט מען זיך מיט דער "עברית בעברית" מעטאָדע "פאַרפלאַנצט מען אַ שנאַה צו דער אידי־שער שפּראַך" און דאָס אידישע וואָרט שטעהט אין געפאַהר.

ראַשית וועל איך אינפאָרמירען פריינד פּושקאָוו אַז אין דער בראַנזוויק ת"ת איז פאַראַן ספּעציעלע קלאַסען וואו עס ווערט געלערענט די אידישע שפּראַך און ליטעראַטור, און מען לערענט דאָרטען גאַנץ געשמאַק "מענדעלין" און "שלום עליכם", און אַז אויך אין אַלע בעסערע קלאַסען איז אידישע ליטעראַטור און שפּראַך אַ טייל פונ'ם לימוד, בנוגע דער מעטאָדע פון "עברית בעברית" קען מען זיך פאַרלאָזען אויף דעם פּרינציפּאַל און די לעהרער אַז זיי וויסען בעסער ווי צו לערנען מיט קינדער. איהר מוזט וויסען מר. פּושקאָוו אַז כמעט ביי אַלע היגע קינדער איז דאָס מאַמע־לשון ענגליש, און אויב די לעהרער וואָלטען לערנען "עברית באידיש" ווי איהר פאָדערט, וואָלטען זיי אָבער אויך גלייכצייטיג נעדאַרפט לערנען אידיש באַנגלית און יעצט שטעלט אייך פאָר דעם בלבול לשונות וואָס דאָ וועט פאָרקומען.

דער פאַקט אַז איהר, פריינט פּוש־קאָוו, האָט געהאַט אַן עונג רוהיג צו הערען ווי די קינדער רעדען אַזוי פלוסיג העברעיִש איש איז שוין פאַר אייך אַליין אַ בעווייז אַז די מעטאָדע פון "עברית בעברית" איז אַן ערפאָלג.

אידר מוזט וויסען, מר. פּושקאָוו, אַז די בראַנזוויק תלמוד תורה האָט זיך געשטעלט די אויפגאַבע צו געבען די קינ־דער וואָס לערנען דאָרטען אַ העברעאישע ערציהונג און דאַרורך מוזען זיי זיך בע־נוצען מיט יענער מעטאָדע דורך וועלכער זיי וועלען ערייכען זייער ציעל און דאָס איז עברית בעברית.

אויך אַז דאַמיט ווערט געשטעלט אין געפאַהר די אידישע שפּראַך איז זעהר ווייט פון זיין באַגרינדעט.

ווייזט מיר אַ אידען וואָס האָט גע־לערענט העברעאיש זאָל ניט קענען אידיש. עס איז נישטאָ אַזאַ איד אויף דער וועלט. אַלע היינטיגע אידישיסטען ווי אויך די שאַפער פון דער נייער אידישער ליטעראַ־טור זענען ערצויגען געוואָרען אויף דער העברעאישער שפּראַך. דאָס שעהנסטע אידישע וואָרט קען מען הערען און לעזען פון די עקסטרעמע העברעאיסטען.

זייט נאַנץ רוהיג און זיכער, פריינט פּושקאָוו, אַז אַזוי לאַנג ווי אידישע קינ־דער וועלען לערנען העברייאיש וועלען זיי אידיש אודאי קענען. דאַנעגען זענען מיר נאָך נישט אַזוי זיכער אַז יענע קינדער וועלכע קריגען זייער ערציהונג אין ריין אידישיסטישע שולען וועלען בלייבען ביים אידישען וואָרט.

איך האָף הער רעדאַקטאָר אַז איהר וועט דרוקען מיין ענטפער.

מ. קאָהל,
62 מיידזשאַר סטריט.

אייער קינד'ס געזונט

פון ד"ר. גאָרדאָן מענגיס

עס איז אַ באַוואוסטע זאַך, דאָס געוויסע קינדער קראַנקהייטען האָבען זייער ספּעציפישען סעזאָן פון יאָהר ווען זיי זענען מעהר פאַר־שפּרייט. די אָנשטעקענדיגע קראַנקהייטען, צום ביישפּיעל מאַזלען, „הופינג קאָף", דיסטעריע און סקאַרלעט פיבער, זענען מעהרסטענס פאַרשפּרייט דורך די קעלטערע מאָנאַטען פון הערבסט, ווינטער און די ערשטע פריהלינגס מאָנאַטען. אינ־פאַנטיל פאַראַליזיס און מאָגען קראַנק־הייטען ביי קינדער זענען אין גענעראַל מעהר פאַרשפּרייט אין די הייסע זומער מאָנאַטען.

מיט דעם אָנקום פון קעלטערען ווע־טער און דעם צוריקקעהר פון די קינדער אין די סקולס, מוז מען זיין ספּעציעל פאַרזיכטיג און אָפּהיטען די קינדער פון אַנשטעקענדיגע קראַנקהייטען דאָס שפּי־לען זיך און נאָהענטער צוזאַמענקומען פון מען קאָן דעריבער זאָגען, אַז ווען חענערי פאָרד זאָל באַמת זיין גאָהענטער צו די פאָלקס מאַסען און זיינע אויגען זאָ־לען ניט זיין פאַרבלענדט פון דעם גלאַנץ פון גאָלד וואָלט ער ניט געווערט מיט אַזאַ גלייכגילטיגקייט וועגען די נויטליידענדע און הילפלאָזע.

אָבער אַזוי ווי עס איז ניט אַזוי, זיינע אוצרות ווערען גרעסער פון טאָג צו טאָג און פון נויט און ערעמקייט ווייסט ער כמעט גאָרנישט. קומט אויס, אַז זיין פילאָזאָפיע האָט אַ גרונד.

עס איז אַ בעוויסע קינדער קראַנקהייטען דאָס זיינע אַרויס אויגען זאָ־לען ניט זיין פאַרבלענדט פון דעם גלאַנץ פון גאָלד וואָלט ער ניט געווערט מיט אַזאַ גלייכגילטיגקייט וועגען די נויטליידענדע און הילפלאָזע.

אָבער אַזוי ווי עס איז ניט אַזוי, זיינע אוצרות ווערען גרעסער פון טאָג צו טאָג און פון נויט און ערעמקייט ווייסט ער כמעט גאָרנישט. קומט אויס, אַז זיין פילאָזאָפיע האָט אַ גרונד.

די קינדער איינע מיט די אַנדערע אין די סקולס פיהרט נאַטירליך צו דעם, דאָס ווען איין קינד ליידט אויף איין אַנשטעקענ־דיגער קראַנקהייט זענען אויך אַנדערע קינדער אין געפאַהר זיך אָנצושטעקען און קראַנק ווערען. דאַרום זענען אין די סקולס אָנגעשטעלט דאָקטוירים און נורסעס וועל־מענס אויפגאַבע עס איז אויף וויפיעל מעגליך צו פאַרהיטען די פאַרשפּרייטונג פון קראַנקהייטען צווישען דיקינדער.

גלוקליכערוויזיג האָט די מעדיציני־שע וויסענשאַפט אין די לעצטע פאָר צעהנדליג יאָהר אויף אַזוי וויט פּראָגרעס סירט, דאָס עס איז מעגליך יעצט ניט נאָר צו פאַרהיטען געגען סמאָל פּאָקס דורך שטעלען פּאָקען, נאָר עס איז אויך מעגליך צו פאַרהיטען געגען דיפטעריע און סקאַרלעט פיבער דורך איינשפּריצונ־גען. דיזע איינשפּריצונגען ווערען געגעבען אונטער'ן הויט און האָבען קיין שום שלעכטע ווירקונג אויף דעם קינד. די איינשפּריצונגען געגען דיפטעריע ווערען געמאַכט איין מאָל אַלע דריי וואָכען פאַר דריי מאָל. דריי מאָנאַטען נאָך די איינ־שפּריצונגען איז דאָס קינד פאַרהיט געגען דיפטעריע פאַר אַרום פינף יאָהר צייט.

געגען סקאַרלעט פיבער, ווערען פינף איינשפּריצונגען געגעבען, איין איינשפּרי־צונג אַ וואָך פאַר פינף וואָכען, און דאָס קינד איז פאַרהיט פון סקאַרלעט פיבער אויף אויך אַרום פינף יאָהר צייט. פּאָקען דענען אויך ניט מעהר זיכער ווי נאָר פאַר פינף יאָהר צייט, און עס איז דאַרום וויכ־טיג שענקזוועדט, דאָס ווען אַ קינד אַ איין איין יאָהר אַלט, זאָל עס קריגען די איינשפּרי־צונגען און שטעלען פּאָקען, און נאָך איין מאָל ווען עס איז אַרום זעקס יאָהר אַלט און פאַנגט אָן געהן אין סקול.

עס איז וואונדערבאַר וואָס פאַר אַ קליינע ווירקונג דיזע איינשפּריצונגען האָ־בען אויף יונגע בייבעס. עס איז זעלטען דאָס זיי ליידען פון די איינפּריצונגען, און זעלטען זאָגאַר עגטוויקלען זיי איין פי־בער. אויף עלטערע קינדער און ערוואַק־סענע ווירקט עס יאָ מעהר אָדער ווייניגער פאַר עטליכע טעג.

דאָקטוירים אַרבייטען יעצט צו ענט־וויקלען סערומס געגען מאַזלען, הופינג קאָף און אינפאַנטיל פּאַראַליזיס, און עס ווערט געהאָפט דאָס אויך געגען דיזע קראַנקהייטען זאָלען אין גיכען געפונען ווערען מיטלען. מיט יאָהרען צוריק פלעגען סמאָל פּאָקס זיין אונגעהויער פאַרשפּרייט און פלעגט טויטען טויזענטער און טויזענ־טער מענשען, יונג און אַלט. היינט איז זעלטען וואָס מען הערט ווען וועגען אַ קיים, און וואו אַ טרעפט יאָ, איז עס צווישען מענשען וואָס האָבען פאַרנאַכלע־סינס צו שטעלען פּאָקען. ווען עלטערען וועלען איינזעהן די וויכטיגקייט פון די איינשפּריצונגען געגען דיפטיריע און סקאַרלעט פיבער, ווי זיי פאַרשטעהען יעצט די וויכטיגקייט פון שטעלען פּאָקען, וועלען אויך דיזע קראַנקהייטען ווערען אַ זאַך פון דער פאַרגאַנגענהייט.

עס איז די פליכט פון עלטערען צו פאַרהיטען זייערע קינדער פון דיזע קראַנק־הייטען, ניט אייער קינד דעם בענעפּיט פון די מיטלען וואָס קענען אָנגעוענדעט ווערען אַ דאַנק דער מאָדערנער מעדיצי־נישער וויסענשאַפט. זעהט אייער דאָק־טאָר פאַר ווייטערע איינצעלהייטען וועגען דעם, ווייל עס איז יעצט די צייט פון יאָהר ווען דיזע קראַנקהייטען זענען אַם מעהרסטען פאַרשפּרייט.

פאַרוואָס האָט נעגליכט אַז וואָלטהעטינקייט איז שעדליך

ווען ער האָט אָבער געזעהן אַ בילד פון צוויי אַרימע קינדערלאַך אין אַ צייטונג, האָט ער זיין מיינונג געביטען.

הענרי פאָרד איז פון שטענדיג אָן געווען אַ געגנער פון צדקה. ער האָט גע־האַלטען, אַז וואָהלטהעטיגקייט שעדיגט דעם מענשען, און אַז די געזעלשאַפט באַ־געהט אַן עולה וואָס זי העלפט אַרויס מיט צדקה נויטליידענדע מענשען. מיט עטליכע יאָהרען צוריק איז פאָרד אפילו עפענטליך אַרויסגעטראָטען מיט אַ שאַר־פער אַטאַקע געגען אַלע צדקה אינסטיטו־ציעס און ענדאָומענט־פאָנ